

ДО ПИТАННЯ ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ОСМИСЛЕННЯ БАЯННОЇ ТВОРЧОСТІ ВОЛОДИМИРА ЗУБИЦЬКОГО

У статті висвітлені міркування про осмислення пріоритетних позицій творчості відомого композитора та виконавця Володимира Зубицького. Подається ротація композиторського доробку через авторське виконання творів на різних мистецьких проєктах України та зарубіжжя.

Ключові слова: баян, творчість, виконавство, композиції, конкурси.

Savchyn H. The Matters Concerning Volodymyr Zubytskyi's Bayan Composition and Performance. The article outlines the arguments about the interpretation of priorities in the works by the famous composer and musician Vladimir Zubytsky. The rotation of composer's output is supplied through the performance of his works in various art projects within Ukraine and abroad.

Key words: bayan, art, performance, compositions, competitions.

Савчын А. К вопросу некоторых аспектов осмысления баянной творчества Владимира Зубицкого. В статье освещены рассуждения об осмыслении приоритетных позиций творчества известного композитора и исполнителя Владимира Зубицкого. Подается ротация композиторского наследия через авторское исполнение произведений на разных искусствоведческих проєктах Украины и зарубежья.

Ключевые слова: баян, творчество, исполнительство, композиции, конкурсы.

Постановка проблеми та аналіз досліджень. Модернізація та камернізація баянної творчості на зламі ХХ – ХХІ століть дала можливість широкому спектру композиторів шукати свої творчі уподобання у різних напрямках сольного та колективного музикування. Так, сьогодні відомі постаті (В. Власов, В. Рунчак, К. Цепколенко, В. Польова, Л. Самодаєва, В. Зубицький та ін.) у руслі створення нового репертуару для сучасного баяна (акордеона) й різноплановістю, пов'язаною із ними, розкривають їх виразові можливості й багатомірність жанрово-інструментального вираження.

Дослідженню творчості українських композиторів, чії компонування сягають баяна (акордеона), належать М. Булді, С. Брикайлу, М. Гейченку [1], А. Душному, І. Єргієву, М. Імханицькому, Є. Іванову,
120

Д. Кужелєву, Ж. Клименко, А. Нижнику, Я. Олексіву, А. Сташевському, А. Семешку, Ю. Чумаку, А. Черноіванено, А. Шамігову та ін. Довідники А. Семешка «Баянно-акордеонне мистецтво України на зламі ХХ-ХХІ століть» (Тернопіль, 2009) [9] й А. Душного та Б. Пица «Львівська школа баянно-акордеонного мистецтва» (Дрогобич, 2010) [6], навчальні посібники А. Сташевського «Нариси з історії української музики для баяна» (Луганськ, 2006) [10] та Д. Кужелєва «Баянна творчість українських композиторів» (Львів, 2011) [8] уособлюють маргінальні аспекти дослідження та уніфікації творчості для баяна-акордеона ХХІ століття. Наукові розвідки у висвітленні постаті маестро В. Зубицького належать А. Гончарову «Нефольклорні тенденції у баянній творчості у В. Зубицького» (Київ, 2006) [5] та Г. Голяки «Творчість Володимира Зубицького в контексті розвитку сучасного баянного репертуару» (Харків, 2009) [3].

Мета статті полягає у висвітленні ключових аспектів осмислення баянної творчості відомого композитора, диригента та виконавця Володимира Зубицького, який на власному прикладі демонструє основні пріоритети сучасної творчо-виконавської затребуваності.

Виклад основного матеріалу. Володимир Зубицький – яскрава постать сучасного українського мистецтва. Його творчу особистість сприймають у триєдності – композитор-баяніст-диригент. Адже навіть у рамках однієї концертної імпрези Володимир Зубицький може виявити всі означені грані свого таланту. Він популярний не лише в колі музичної еліти, а й серед пересічних меломанів. За визначенням інтернет-ЗМІ «Його знають, люблять: хто за музику, хто за майстерну гру на баяні. Ім'я його не потребує зайвої реклами, а цим можуть похвалитися лише одиниці серед вітчизняних представників високого музичного мистецтва».

Володимир Данилович Зубицький (народився 2 березня 1953 року в с. Голосково Миколаївської області) – заслужений діяч мистецтв України, лауреат міжнародного конкурсу баяністів «Кубок Світу» (Фінляндія, 1975, 1-а премія та золота медаль), лауреат Республіканських премій ім. М. Островського (1986), премії ім. М. та І. Коць (1991), премії ім. М. Лисенка (1994). Закінчив тричі Київську консерваторію – як баяніст (клас Володимира Бесфамільнова, 1976), як композитор (клас Мирослава Скорика, 1977) та як симфонічний диригент у Володимира Кожухаря та Вадима Гнедиша (1979) [9, 63].

У 1985 році отримав Премію польського відділення UNESCO за маленький реквієм «Сім Слезин», лауреат міжнародних конкурсів

композиторів «Акко – 2000» (Фінляндія) за Фатум-сонату і «Премія І. Коць» (Україна) за Другу симфонію.

З 1980 року як соліст Госконцерту гастролує і проводить майстер-класи в Польщі, Чехословаччині, Австрії, США, Франції, Німеччині. З 1988 р. по 1998 р. був президентом Асоціації баяністів України. З 1978 р. – член Спілки композиторів УРСР. З 1984 по 1988 – голова секції молодих композиторів Спілки композиторів України. Протягом цих років В. Зубицький неодноразово виступає в якості диригента і соліста з провідними оркестрами України. З 1995 р. проживає в Італії, де веде активну концертну та творчу діяльність. Під його патронатом проводиться два міжнародних конкурси баяністів-акордеоністів: конкурс у місті Монтезе і Ланчіано.

В. Зубицький, як баяніст, записав 5 CD з фірмою «Azzurra musik». Його хорові, камерні та баянні твори записані на CD фірмах «Pilz», «Cordaria» (Німеччина), «Cire jaune» (Франція), «Rivoalto», «Delta» (Італія), «Nota bene», «TMC music» (США) та ін.

Як зазначають українські музикознавці, творчість Володимира Зубицького – неповторний феномен. Його музика характеризується яскравою концертністю, відбиває справжній симфонічний характер мислення композитора та свідчить про збереження глибинних національних традицій, які органічно поєднуються з сучасними техніками письма [1; 3; 5].

Особливе місце у творчості композитора посідає творчість для баяна. Одним із ранніх масштабних творів митця є «Карпатська сюїта», написаний у 1975 році і виконаний автором у Хельсінкі (з того часу часто входить до програм різних виконавців на міжнародних конкурсах в Клінгенталлі та «Кубку світу»). В основу твору покладено семантичні ознаки фольклорних жанрів: думи, коломийки, гуцулки, що відносить його до «нової фольклорної хвилі».

Окрему групу творів сюїтної будови складають сюїти-зошити. Визначення «зошит» не передбачає глибокої внутрішньої єдності частин, скоріше – це збірка, підпорядкована спільності програмного типу, жанру чи ужиткового призначення.

На окрему увагу заслуговують сюїти для дітей. Вони, як правило, поєднують фольклорні ознаки (календарні чи танцювальні зразки, звуконаслідування народних інструментів) і яскраво картинні чи емоційні враження навколишнього світу. Він – автор трьох дитячих сюїт, серед яких «Дитяча сюїта № 1» (1972), «Дитяча сюїта № 2», «Російська» (1980) та «Дитяча сюїта № 3 “Українська”» (1987). Остання складається з п’яти частин: «Пісня», «Жартівлива», «Турецький танець», «Трембіта», «Коломийка».

Аналізуючи розвиток баянного мистецтва початку 80-х років ХХ ст., В. Зубицький у журналі «Народник» (2002) згадує: «Час просто «вібрував» від необхідності проникнення в нові образні сфери, від необхідності оволодіння новими формами, котрі були б співзвучні сучасності, він вимагав створення цілком сучасного баянного репертуару». На початку 80-х років В. Зубицький розпочав справді революційні зрушення в баянному мистецтві. Максимально використовуючи можливості баяна, він включає саме цей народний інструмент у річище своїх оригінальних творчих пошуків [4].

Соната № 2 «Слов'янська» В. Зубицького (1987) – це гігантський шестичастинний цикл (з загальною тривалістю звучання 25 хв.), який є яскравим прикладом симфонізованого камерно-сонатного циклу. З виконанням цього твору її перший інтерпретатор Юрій Федоров одержав звання лауреата на міжнародному конкурсі «Кубок світу» у 1968 р. Особливістю тематизму твору є звертання до українського, болгарського, сербо-хорватського музичного матеріалу.

В. Зубицький звертається до глибин фольклорної традиції – плачів та голосінь (Соната № 2, II ч., Джаз-партита № 2, III ч.) і пов'язує з цим ритуалом арсенал сучасних засобів виразності. У художньому втіленні плачів та голосінь, імітуючи людський голос, В. Зубицький, використовуючи нетемперовані гліссандо, трелі, вібрато, поштовхи, зображує найтонші риси, що характеризують емоційно-психологічний стан людини в розпачі.

У творах найрізноманітніших фольклорних пластів різних народів, різних культур та епох, поєднує український фольклор з тюркським (Соната № 3 «Fatum» для тріо баянів), молдавським (Концерт «Festivo» для оркестру народних інструментів), болгарським (Соната № 2 «Слов'янська» для баяна), введення фольклорних елементів у джазові твори (Partita concertante № 1 та № 2), взаємовплив фольклорних, джазових чинників, поєднання їх з елементами барочного стилю та сучасною професійною мовою (Симфонія № 2) В. Зубицький створив власний індивідуальний стиль, творчо продемонстрував шлях відродження фольклорного мелосу в «новій» музиці, примноживши це віртуозним, багатограним баянним інструменталізмом [1].

Вперше, у баянній літературі В. Зубицький застосував велику кількість специфічних сонорних ефектів. Інструмент у процесі звучання під дією вібрації різноманітних поштовхів відтворює плинність темперації, удари по різних частинах корпусу, регістрах, по розгорнутому міху та ін. [3; 4].

Серед близько вісімдесяти опусів В. Зубицького для баяна два концерти для солюючого інструмента з камерним оркестром («Rossiniana», 1992, та «Omaggio ad Astor Piazzolla», 1999) займають особливе місце. В сучасному концертному та педагогічному репертуарі вони є одними з найвиконуваниших творів. Так, зокрема на Шостому Міжнародному конкурсі солістів-баяністів і акордеоністів «Кубок Кривбасу» (2006) концерт «Omaggio ad Astor Piazzolla» виявився лідером представлених конкурсних програм. Твір «Росініана» увійшов до репертуару багатьох сучасних баяністів [2].

Проживаючи на даний час у м. Пезаро (Італія), він засновує міжнародний конкурс «Cita di Lanciano», який уже протягом багатьох років проходить у м. Ланчіано (Італія).

У 2010 році оргкомітет III-го міжнародного конкурсу баяністів-акордеоністів «Perpetuum mobile», який щорічно проводиться у м. Дрогобичі, запросив головою журі В. Зубицького. У рамках даного заходу відбувся сольний концерт та майстер-клас маестро Зубицького. Несподіваною новинкою стала спільна нагорода (диплом) від організаторів конкурсів «Perpetuum mobile» (директор А. Душний) та «Cita di Lanciano» (В. Зубицького) для усіх учасників Дрогобицьких змагань, які отримали можливість восени 2010 взяти участь у міжнародному конкурсі баяністів у м. Ланчіано (Італія). Як підсумок такої грандіозної можливості для українських виконавців та колективів різного віку та напрямку навчання взяти участь у такому вагомому мистецькому проекті свідчать здобутки наших учасників-баяністів (акордеоністів) на конкурсі в Італії (про що повідомляє мережа Інтернет), які ще раз підтвердили високе звання «Лауреата міжнародного конкурсу» й отримали заслужені нагороди та призові місця.

Володимир Данилович у лютому 2011 організовує Всеукраїнський тур лауреатів «Премії міста Ланчіано» (Італія), та інших престижних конкурсів «Кубок світу», «Петропавловські асамблеї» та «Балтійське сузір'я» (Росія). До даного творчого проекту залучаються виконавці Ганна Кришталева (Краснодар, Росія), Хайдар Акшібаєв (Уфа, Башкарстан), Наталія та Володимир Зубицькі (Україна – Італія), а також представники музичного мистецтва України різного віку: А. Безрук (Харків); І. Сухий (гармоніст-віртуоз із Жашкова); П. Криворутько (Черкаси); дуєт «Полтава»; дуєт акордеоністів: О. Мірошниченко та Д. Глущенко; Д. Малий, Б. Мирончук, ансамбль «Мелодія» (Донецьк); ансамбль «Браво» (Луганськ); Любомир та Оріся Богуславці (Чернівці); В. Лебідь (Коростень); український народний оркестр Рівненського державного гуманітарного університету (кер. О. Трофимчук); та інші колективи та виконавці-народники з різних міст України. У даному турне у концертах в Дрогобичі та Львові участь взяли наші дро-

гобицькі митці «Прикарпатський дует баяністів», В. Салій, Р. Стахнів, Ю. Ісевич, квартет народних інструментів франкового університету, інструментальне тріо «Гармонія». Виконавці на чолі із маестро Володимиром Зубицьким дали 14 концертів у різних містах України. Як підкреслює сам маестро на відкритті концерту та у приватній розмові: «Лауреати здобувають престижні премії у різних вікових категоріях, приїжджають до дому і їх ніхто не чує і не знає, нікому вони непотрібні, тому наша мета вивести їх у світ, дати можливість демонструвати свою майстерність перед різноманітною публікою, тим самим постійно бути у полі зору державних діячів, преси, телебачення...» [7, 211].

Продовж чотирьох років маестро Володимир Зубицький є очільником конкурсу «Perpetuum mobile», водночас систематично дає авторські концерти соло та у супроводі ф-но. Як зазначають ЗМІ, «Свято продовжив наступний сімейний тандем Наталії (ф-но) та Володимира (баян) Зубицьких, які своєю майстерністю виконання та тактикою передачі емоційно-художнього образу творів заставляли зал водночас їхньому виконанню переживати хвилюючі моменти музичного полотна, яке було створене автором Володимиром Зубицьким. Його твори “Ti amo Pesaro”, “Ріка” з циклу “Музика на кінець тисячоліття” та “Від Фанчелі до Гальяно” настільки вразили публіку, що вона гучними оплесками та вигуками “браво”, просто не хотіла відпускати маестро зі сцени» [7]. Його творча співпраця з нашим факультетом це потужна реклама нашому ВУЗу та місту Дрогобичу, це реклама Дрогобицького конкурсу на світовій арені баянного мистецтва.

Висновки. Таким чином, Володимир Зубицький – справжня людина-оркестр: він пише музику, гастролює світом як баяніст і диригент, проводить майстер-класи, є членом журі багатьох міжнародних виконавських й композиторських конкурсів. Маестро входить до когорти визнаних українських композиторів-баяністів. Його творчість є яскравим втіленням найкращих досягнень сучасної української композиторської та виконавської школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гейченко М. Фольклорні джерела в баянній творчості Володимира Зубицького [Електронний ресурс] / М. Гейченко. – Режим доступу до документу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nz_p/2012_107_1/statti/16.pdf
2. Голяка Г. Твори Володимира Зубицького в сучасному конкурсному репертуарі баяністів [Електронний ресурс] / Г. Голяка. – Режим доступу до документу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pednauk/2010_8/370.pdf
3. Голяка Г. Творчість Володимира Зубицького в контексті розвитку сучасного баянного репертуару : автореф. дис... канд. мист. : спец. 17.00.03 – музичне мистецтво / Г. Голяка. – Харків, 2009. – 16 с.

4. Гончаров А. Неофольклоризм у баянній творчості В. Зубицького [Електронний ресурс] / А. Гончаров. – Режим доступу до документу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/mz/2009_16/3.pdf
5. Гончаров А. Нефольклорні тенденції у баянній творчості у В. Зубицького : автореф. дис... канд. мист. : спец. 17.00.03. – музичне мистецтво / А. Гончаров. – К., 2006. – 17 с.
6. Душний А., Пиц Б. Львівська школа баянно-акордеонного мистецтва : довідник / А. Душний, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2010. – 216 с.
7. Душний А., Шафета В. Всеукраїнський тур маестро Володимира Зубицького та його проєкція на пропаганду баянно-акордеонного мистецтва / А. Душний, В. Шафета // IV-а Всеукраїнська «Музична освіта України: проблеми теорії, методики, практики» та IV-а міжнародна «Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ-ХХІ століть» науково-практичні конференції (ДДПУ ім. І. Франка, 30.04. – 02.05.2011, м. Дрогобич) : зб. мат. та тез / [Ред.-упор. А. Душний, Б. Пиц]. – Дрогобич : Посвіт, 2011. – С. 209–214.
8. Кужелев Д. Баянна творчість українських композиторів : навчальний посібник / Д. Кужелев. – Л. : СПОЛОМ, 2011. – 206 с.
9. Семешко А. Баянно-акордеонне мистецтво України на зламі ХХ–ХХІ століть : довідник / А. Семешко. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. – 244 с.
10. Сташевський А. Нариси з історії української музики для баяна : навч. посібн. [для вищих навч. закл. мист. і осв.] / А. Сташевський. – Луганськ : Поліграфресурс, 2006. – 152 с.

УДК 78

*Володимир САЛІЙ,
м. Дрогобич*

СУТНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПРОЯВУ В МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

У статті на основі аналізу наукової літератури розглядається сутність художнього образу та різносторонні риси його віддзеркалення у музичному мистецтві сьогодення.

***Ключові слова:** художній образ, музичне мистецтво, функціонування.*

Saliy V. The Matters Concerning the Nature of an Art iImage and the Characteristics of its Manifestation in Musical Art. Based on scientific analysis of literature, the essence of an art image and versatile features present in its reflection in musical art of our time are disclosed.

***Key words:** art image, music, performance.*